



Nro 1 Toriaukio. Aarnirock keväällä 2011.  
Kuvassa etualalla Pihlajamäen pronssinen reliefi.

# Pihlajamäen kotikaupunkipolku

Pihlajamäki  
SEURA

Reitin  
pituus  
5,5 km

## Pihlajamäen osa-alueet

**PIHLAJAMÄEN** asemakaavassa oli alun perin viisi 1500 asukkaan asuinsolua. Kuhunkin soluun johti päättävä katu. Solujen keskellä olivat lähimymälät. Solujen välissä ovat päiväkodit. Koulut on sijoitettu alueen reunalle laaksoon, jossa on tasaista maata niiden pihoilta ja urheilukentälle. Ostoskeskuksen luonteva paikka on solujen keskellä kokoojakadun varressa.

**NYKYISEN** Pihlajamäen voi jakaa karkeasti neljään osaan, joilla jokaisella on oma luonteensa. Lounainen Saton alue tarjoilee asukkaalleen komeita näköaloja ja muodostaa Pihlajamäen tunnetun siluetin. Keskellä Hakan alueella on panostettu asuntopohjien suunnitteluun ja käytännöllisiin yksityiskohtiin. Autotomat pihapiirit ovat turvalliset lapsille. Koillisessa Marmoritien varret ovat matalaa rivi- ja omakotialuetta, kun taas kaakossa Pihlajamäentien eteläpuolella on tiivistä ja monimuotoista rakentamista.



Sulo, Päivi, Pauli, selin Juha ja Sampsu, oikealla Aune.

Pihlajamäen kotikaupunkipolku sisältää 33 eri alojen kohdetta mukavan kävelyreitillä varrella. Aiheina ovat kaupunginosan mielenkiintoinen historia ja nykyaika, luonto ja kulttuuri sekä rakennukset ja henkilöhahmot. Kotikaupunkipolut soveltuvat kävelyoppaaksi niin uusille, vanhoille kuin entisillekin pihlajamäkeläisille, koulujen kotiseutuopetukseen ja miksei vaikka työpaikkojen työ-päivien ohjelmaksi. Reitin pituus on kaikkiaan 5,5 km ja sen voi kävellä myös pienemmissä osissa.

Tervetuloa Pihlajamäen kotikaupunkipolun avajaisiin Helsinki-päivänä su 12.6.2011. Lähtö polulle on Toriaukiolta klo 13.00. Laajemmat kohdekuvaukset tulevat sitä ennen osoitteeseen [www.pihlajamaki.info](http://www.pihlajamaki.info).

Kotikaupunkipolkuja muualla Helsingissä: [www.helka.net/kotikaupunkipolut](http://www.helka.net/kotikaupunkipolut)  
Kotikaupunkipolut Suomessa: [www.kotikaupunkipolut.fi](http://www.kotikaupunkipolut.fi)

**H**elsingin kaupunki sai Aarnikanmäen eli tulevan Pihlajamäen maat pääosin omistukseensa jo 1917, kun se osti Pukinmäen huvilakaupungin kaikki osakkeet. Vuonna 1959 kaupunki luovutti 65 hehtaaria Helsingin asuntokeskuskunta Hakan ja Sosiaalinen asuntotuotanto oy:n eli Saton rakennettavaksi. Asemakaavan laati arkkitehti Olli Kivinen. Vuonna 1965 Pih-

lajamäessä asui jo 8112 henkeä. Pihlajamäki on Suomen uudemman arkkitehtuurin tunnettu ja kansainvälisesti tunnustettu merkkitaipaus. Sen suunnittelussa yhdistyivät sodanjälkeisen väljän esikaupungin ihanheet uuden aikakauden linjakaaseen estetiikkaan ja elementtitekniikkaan. Lähtökohdan antoivat jylhä, lähes koskematon luonto ja sopiva etäisyys kaupungista.

Pihlajamäen 1960-luvun alueet on suurimmaksi osaksi suojeltu asemakaavalla, joka sai valitusten jälkeen lainvoiman 11.6.2010. Rakennusperintöä esittelee opastauluin Helsingin kaupungin lähiöprojektin vuonna 2009 laatima arkkitehtuuripolku.

Kaupunginosaa on täydennetty ja laajennettu vaiheittain 1970-luvulta alkaen, mutta asukasluku on laskenut ollen nykyisin noin 7400.



Nro 12 Sulo ja Päivi hiidenkirmulla



Nro 15 Puronvarsilehto

## 1. Toriaukio

Pihlajamäen keskusaukio uudistettiin 2010 ja samalla rakennettiin kiertoliittymä. Rapakiventien kulmassa oli pitkään opastuspaviljonki ja siellä pienoismalli 1960-luvun Pihlajamäestä. Mallin oli suunnitellut arkkitehti Sulo Savolainen ja rakentanut Pentti Aaltonen. Pienoismallin päivitti Jari Jetsonen ja sen mukaan tehtiin pronssinen reliefi, jonka Sato-yhtiöt pystytti betoniseinäkkeeseen vuonna 2002, siirrettiin nykyiselle paikalleen 2010.

Pihlajamäki-seura on ehdottanut kaupungille aukion nimeämistä Pihlajamäen kaavoittajan, arkkitehti Olli Kivisen mukaan.

## 2. Ostoskeskus

Valmistui 1963, suunnittelijat Kaija ja Heikki Siren. Laajennusosa 1970 Eino Tuompo. Paikalla oli aikaisemmin Ahlbergin kauppapuutarhan kasvihuoneita.

Pihlajamäen ostari on yksi aikakautensa puhdaspiireisimpiä. Sen vaakasuoria linjoja korostaa yhtenäinen ikkunapinta sekä tasakaton leveä otsalista, joka oli alun perin kuparipeltiä. Jalan-kulkualue oli päällystetty vaaleilla betonilaatoilla.

Palveluvalikoimaan kuuluu mm. kolme ruokakauppaa, posti, kolme pankkia, kaksi parturia, kaksi vaatekauppaa, kukkakauppa, apteekki ja baari. Myös metroasemaa otaksuttiin tarvittavan piankin. Sittemmin ostovoima on valunut lähistön suurmarketteihin, mutta Pihlajamäen ostoskeskus puolustaa paikkaansa lähipalveluiden tarjoajana.

Ostarin vanha osa on asema-kaavalla suojeltu ja se tulee palauttaa alkuperäiseen asuun.

## 3. Graniittitien väestönsuoja

Saton ja Hakan puolella on kummallakin omat väestönsuojansa poikkeusolojen tilan-

teita varten. Ne on rakennettu taloyhtiöiden kustannuksella ja varattu alueen omille asukkaalle sekä läheisten työpaikkojen henkilöstölle.

## 4. Saton tornitalot

Valmistuivat 1963–65, suunnittelija Lauri Silvennoinen. Pihlajamäen tunnetut maamerkit kohoavat kalliolla kuin suuret veistokset kahtena viiden talon ryhmänä, muodostaven vastakohdan pitkille matalille lamellitaloille. Varjoisilla koillisenpuoleisilla seinillä on ainoastaan keittiöiden ja porashuoneiden ikkunat. Kaikki muut tilat avautuvat kohti aurinkoa ja Helsingin kantakaupunkia, tarjoten asukkaalleen laajat näköalat.

**Rapakiventien hiidenkirtut eivät ole vain Helsingin suurimmat, vaan myös Suomen vanhimmat, ikää ainakin 50 000 vuotta.**

## 5. Kiillepuisto

Ränsistynyt puisto kunnostettiin 2005 kaupungin toimesta, leikkivälineet uusittiin ja kallioiden päälle rakennettiin puisia terasseja mäntyjen suojaan. Puiston eri osia yhdistävä suurikokoinen laatoitus ja oranssit penkit kunnioittavat 1960-luvun henkeä.

Keskipisteenä on vuonna 1968 valmistunut tyylikäs kuusikulmainen kahluaallas. Sen suunnitteli Auli Hietakangas-Koch kaupungin puisto-osastolla osana silloisen Kinttupolun kentän ja Vuolukivenpuiston kokonaissuunnitelmaa.

Puistossa järjestetään vuosittain kesäkuussa maksuton Pihlajamäki goes Blues -tapahtuma.



Nro 8 Raunio

## Helsingin maalinnoitus

**VENÄLÄISET** rakennuttivat ensimmäisen maailmansodan alla laajan linnoitusjärjestelmän Pietarin suojaksi. Suomenlahden molemmat rannat linnoitettiin Ahvenanmaata ja Hiidenmaata myöten, mukaanlukien Helsingin edustan saaret. Myös Järvi-Suomessa linnoitettiin tärkeimmät kannakset.

**HELSINGIN** merilinnoituksen selustan turvaamiseksi rakennettiin 1914–17 myös maalinnoitus, jonka varustukset ulottuvat yhtenäisenä kaarena Vuosaaresta Westendiin. Tukikohtia yhdistävät tykkiketjet tehttiin huolella kestäväksi raskasta kalustoa myös kelirikon aikana. Muun muassa Maasälväntie, Rapakiventie ja Meripihkatie on rakennettu vanhojen tykkiteiden päälle.

**LINNOITUKSELLA** taisteltiin ainoan kerran 11.–13.4. 1918 Suomen sisällissodan aikana, kun Hangossa maihin nousseet saksalaiset etenivät punaisten hallussa olleeseen Helsinkiin lännestä ja pohjoisesta. Varustukset ovat muinaismuistolain suojaamat.

## 6. Saton lamellitalot

Valmistuivat 1963–64, suunnittelija Lauri Silvennoinen. Matalat lamellitalot eli usean rapun kerrostalot muodostavat lähes yhtenäisen muurin vastakohdaksi kahdelle tornitalojen ryhmälle. Nauhaikkunat ja eleettömät julkisivut korostavat asetelmaa entisestään. Sisäänvedetty tumma sokkeli saa rakennukset ikään kuin leijumaan maan yläpuolella.

Pihasuunnitteluun ei kiinnitetty alun perin juurikaan huomiota, sillä ajateltiin metsän riittävän viherympäristöksi. Parkkipaikat on jossain vaiheessa tuotu aivan talojen kylkeen. Nykyajan esteettömyysvaatimusten myötä Vuolukiventie 11:ssä ja Kiillekuja 3:ssa on tehty rakennuksen ulkopuolelle uudet porrastornit hissien asentamisen yhteydessä.

## 7. Sorsalampi

Vuolukivenpuistossa on pienessä notkelmassa metsälampi, jossa sorsat viihtyvät. Kaupunki on ehostanut aluetta eri vuosikymmenillä istutuksin ja kiveämällä lammen reunan. Alkuperäisessä suunnitelmassa lammen poikki johti kivipaaista muodostuva polkukin. Lammen takana kohoavalla kalliolla on lähes erämainen tunnelma. Eteläpuoli-

ssa notkelmassa on pieni rapakivilohkare.

Sorsalampi on entinen Mustasuo. Perimätiedon mukaan sitä käytettiin hevosten juotto- paikkana, kun venäläiset rakennuttivat Helsingin maalinnoitusta vuosina 1915–17.

## 8. Raunio

Parikymmentä erikokoista, samaloitunutta betonijalustaa, joiden käyttötarkoitus tuntematon. Kaupunginmuseon asiantuntijoiden mukaan arvoituskelliset jalustat eivät ilmeisesti liity ensimmäisen maailmansodan aikaiseen Helsingin maalinnoitukseen eivätkä myöskään toisen maailmansodan aikaiseen Helsingin ilmapuolustukseen. Mahdolliset vinkit rakennelman alkuperästä voi lähettää kaupunginmuseoon arkeologi Markku Heikkiselle.

## 9. Ala-asteen koulu

Valmistui kansakoulu 1965, suunnittelija Lauri Silvennoinen. Erittäin puhdaslinjainen, laatikkomainen rakennus kätkee suojaansa kaksi suurta sisäpihaa. Auli Hietakangas-Koch teki korkeatasoisen pihasuunnitelman, jota ei aivan sellaisenaan ole toteutettu.

Nykyisessä ala-asteen koulus-

sa oli 226 oppilasta lukukaudella 2010–2011. Koulun tiloissa järjestetään iltapäivätoimintaa 1.–2.-luokkalaisille.

## 10. HYUK

Pihlajamäen oppikoulu yhdistys perustettiin heti 1962 valmistelemaan oman oppikoulun rakentamista. Samoihin aikoihin uutta paikkaa etsi Helsingin Uusi yhteiskoulu, joka oli toiminut Kruununhaassa vuodesta 1899 lähtien. Nämä kaksi löysivät toisensa ja niin HYUK muutti Pihlajamäkeen. Koulurakennus valmistui 1967, suunnittelijana Osmo Sipari. Sen erikoisuutena on tähtitorni. Lisärakennus valmistui 1988.

Kunnallista koulua korvaavana yksityiskouluna toimivan Uuden yhteiskoulun lukiossa aloitti kirjallisuuslinja 1999 ja kuvataidelinja 2009. Yläasteella on mahdollista painottaa englantia tai kuvataiteita. Oppilaita näissä on yhteensä noin 500. Viereisellä jalkapallokentällä harjoittelevat PK-35:n juniorit. Seuran perinteet alkavat Viipurista vuodelta 1935.

## 11. Rapakivenkujan alue

Pihlajamäen pohjoisin solu rakennettiin vuosina 1964–65. Rapakivenkuja 1 ja 2 ovat Lauri Silvennoisen suunnittelema ja Saton rakentamia. Muut ovat Esko Korhosen suunnittelema talot Hakan rakentamina. Kujan päässä on solun lähimmymälä, jossa ruokakauppa lopetti vasta 1990-luvun lamassa.

Alue on vanhaa kulttuurimaaisemaa. Numeroiden 3 ja 5 yhteisellä sisäpihalla kasvaa syreeneitä ja muita vanhoja piha-piirin lajeja.

## 12. Hiidenkirtut

Helsingin suurimmat hiidenkirtut ovat samalla Suomen vanhimmat, ajalta ennen viimeistä Etelä-Suomen jäätiköitymiskautta, ikää vähintään 50 000 vuotta. Kirtujen jauhautuminen on kestänyt arviolta 100 vuotta. Vesivirtauksen pyörittämät jauhinkivet ovat siististi esillä reikien vieressä. Niistä suurin painaa noin 6 tonnia.

Ison hiidenkirtun löysi 1993 Sulo Savolainen, Pihlajamäkeä 1960-luvulla suunnitellut arkkitehti, kävelylenkillään juuri ennen kuin kirtu olisi räjäytetty Rapakiventien kevyenliikenteen väylän rakentamisen yhteydessä. Tietä siirrettiin ja kun väylää sitten oltiin taas räjäyttämässä 1994, Savolainen löysi vielä toisenkin kirtun ensimmäisen vierestä. Molemmat hiidenkirtut rauhoitettiin 1995. Katselutasanteet rakennettiin 2008, jolloin kirtut myös nimettiin Pihlajamäki-seuran järjestämän nimikilpailun tuloksena. Aarnipata on kirtuista suurempi: halkaisija on 6,9 metriä ja syvyys 8,45 m. Rauninmaljan halkaisija on 1,6 metriä ja syvyys 3,2 m.

Pihlajamäessä on useita hiidenkirtuja. Onpa erään taloyhtiön pihassa erikoinen vaakasuora hiidenuunikin.

## 13. Aarnikanmäki

Pihlajamäen korkein maaston kohta kohoaa lähes 46 metriin nykyisen merenpinnan yläpuolelle. Sieltä aukeaa hieno näköala varsinkin luoteeseen Vantaanjoen laaksoon. Aarnikanmäen kiviaines on peräisin 1800–1900 miljoonan vuoden takaa svekofennisestä vuorijonopuimutuksesta. Parhaimmillaan muutaman kilometrin korkeiset vuoret ovat aikojen saatossa kadonneet rapautumisen ja useiden jääkausien kuluttamana. Jään uurtamia jälkiä näkyy avokallioilla kautta maan.

Pihlajamäen entisen hypyrimäen alarinne erottuu selvästi maastossa.

## 14. Helsingin maalinnoituksen tukikohta

Rakentaminen aloitettu 1915. Tukikohdan parhaiten säilyneet osat ovat Aarnikanmäessä sisältäen kalliota louhittua ja maahan kaivettua yhdys- ja taisteluhautaa, betonista valettuja avoimia ja katettuja tulipesäkkeitä sekä suojahuoneita. Katetut rakenteet on sittemmin räjäytetty. Aarnikanmäen koillisrinteessä yhdyshaudassa on hyvässä suojassa mielenkiintoinen graffitigalleria.

Tukikohta on kuulunut neljän 229 mm:n mörssärin patteri nykyisen Rapakiventien ja Vuolukiventien risteuksen vaiheilla. Aarnikanmäen etelärinteessä on ruutivarastona toiminut luola, joka on myöhemmin palvellut väestönsuojelukäytössä.

**Säilän talon asukas Maunu "Make" Säilä tieltävästi ehdotti nimeä Pihlajamäki uuden asuinalueen nimeksi.**

### 15. Puronvarsilehto

Pieni puro virtaa rehevän metsikön läpi ja sen kyljessä on lampare. Lehtipuut vallitsevat, lajeja raita, tuomi, haapa ja koivu. Alueen monimuotoisuutta lisäävät pieni niitty sekä maahan jätetyt lahopuut, joiden an-

siosta mm. tikat viihtyvät siellä. Keväällä valkokuokot kukkivat runsaina ja tuomien kätköistä kuuluu mustapääkertun laulu.

### 16. Kehä I

Valmistui 1980, pituus 24,2 km Keilaniemestä Itäkeskukseen. Pihlajamäen osuus rakennettiin jo 1969. Kehä I on Suomen vilkkain tie. Arkisin sitä käyttää Pihlajamäen kohdalla yli 57 000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Samalla se on pääkaupunkiseudun työmatkaliikenteen pahin pullonkaula ja toisaalta meluntorjunta tien varsilla on puutteellista. Väylän kehittämiseksi onkin suunniteltu 10 eri hanketta Helsingissä ja Espoossa.

### 17. Aarnivalkea

Ennen Pihlajamäen rakentamista nykyisen Marmoritien vaiheilla oli pieni yhdyskunta, noin 40 puutaloa. Korkeimmalla paikalla oli vuonna 1922 rakennettu Säilän talo. Sen asukas Maunu "Make" Säilä tieltävästi

ehdotti nimeä Pihlajamäki uuden asuinalueen nimeksi. Hän muutti vaimonsa Annikin kanssa 1963 Graniittitien ensimmäisiin tornitaloihin.

Sittemmin 1980- ja 90-luvuilla Säilän talossa majaili ekoyhteisö Aarnikan Arkki. Talo oli tuolloin monien vaihtoehtoliikkeiden kotipesä. Monista Arkin asukeista tuli sittemmin merkittäviä vaikuttajia taiteen ja tieteen aloilla. Lopulta rakennus purettiin 2003 ja osa sen hirsistä käytettiin Ritva Harlen yhteisötaideteoksessa *Aarnivalkea*, joka muodostuu penkeistä, keinuista, muureista ja nuotiopaikasta. Osa hirsistä kuljetettiin Pikkukosken uimarannalle, jossa niistä rakennettiin sauna.

### 18. Viipurin rapakivilohkareet

Pihlajamäessä on lukuisia siirtolohkareita puistoissa ja talojen pihdoilla. Ne ovat tulleet paikalle noin 10 000 vuotta sitten viime jääkauden jälkeisessä sulamisvedessä kelluneiden jäävuorten

mukana.

Kun siirtolohkareen pinnassa erottuu pieniä muutaman sentin kokoisia pyöreitä kuvioita, tietää että kiviaines on Viipurin rapakiveä, jolla ikää 1600 miljoonaa vuotta. Maailman tunnetusta rapakivestä suurin osa on Suomessa. Siksi kivilajin nimenä eri kielissä on sama sana (the rapakivi, das Rapakivi). Vieressä Maasälvan leikkipuisto, jossa on ollut leikkikenttä ja puistotäti jo vuodesta 1962.

### 19. Hakan alue

Valmistui 1962–64, suunnittelijat Esko Korhonen ja Sulo Savolainen. Perusratkaisuna oli keskittää pienet asunnot korkeisiin torneihin ja suuret perheasunnot mataliin U:n muotoisiin lamellitaloihin. Nämä sijoiteltiin maastoon huolellisesti, välttämällä kallioiden louhimista ja säästämällä puustoa rakennusvaiheessa tarkasti. Karut kalliometsät suojaisilla keskipihoilla ovat kuin japanilaisia puutarhoja ja autottomina turvallisia leikki-

paikkoja lapsille.

Maasälväntie 5 ja 9:ssä lamellit noudattavat maaston muotoja rikkoen näin muualla vallitsevat suorat linjat. Asuntopohjiin kehiteltiin uudistuksia, mm. liukuovella kahteen osaan jaettava makuuhuone sekä säleiköllä suojattu tuuletusparveke.

Pihan puolen julkisivuisa käytettiin yksityiskohdissa mäntyjen väriä toistavaa punaista, oranssia ja ruskeaa. Maasälväntien tornitalojen julkisivuisa eteläsväki lukuun ottamatta käytettiin tummia sävyjä, koska niillä arveltiin olevan rakennuksia pienentävä vaikutus.

### 20. Pihlajamäen kirkko

Valmistui 1976, suunnittelija Esko Korhonen. Betoninen ja punatiilinen kirkko poikkeaa ilmeeltään Pihlajamäen muusta rakennuskannasta. Se toteutettiin aikanaan säästöbudjetilla ja paikkakin vaihtui kalliorinteellä aiottua alemmas, pois kaupungin vuokratalojen tieltä. Kirkkosaliin mahtuu 250 henkeä ja

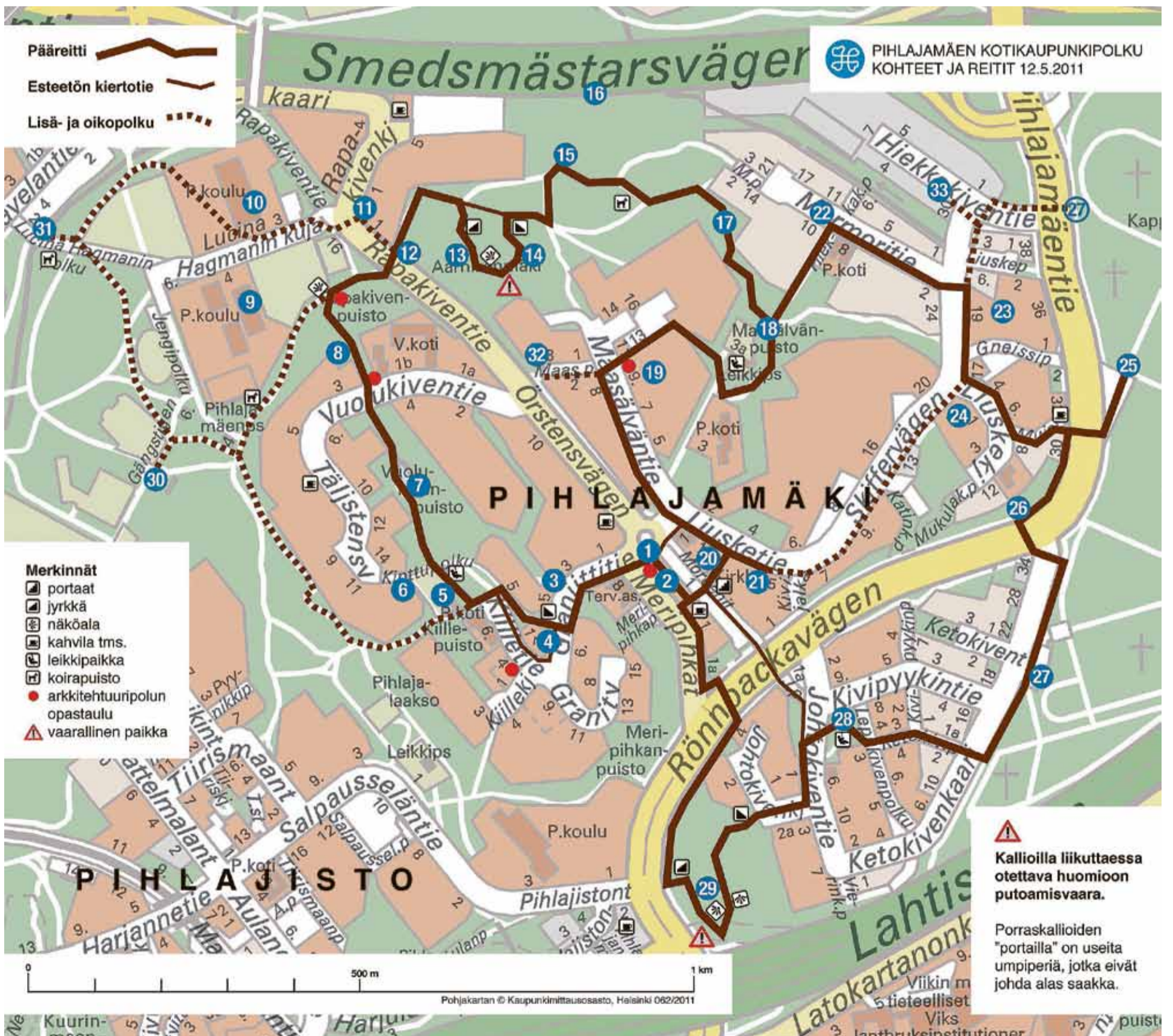
siihen avautuvaan seurakuntasaliin toiset 250. Altariseinälle tuo valoa suuri kattoikkuna. Altarilla on kuvanveistäjä Tapio Junnon puureliefi *Kristuksen kärsimys*.

### 21. Lähiöasema

Pihlajamäen lähiöasema perustettiin Lähiöprojektin tukikohdaksi vuonna 2000. Nyt sosiaaliviraston asukastilana toimivalta lähiöasemalla on asukkaiden käytössä tietokoneita, kameroita, skanneri sekä viisi ompelukonetta ja saumuri. Asemalla toimii Sosiaaliviraston aluetöiden yksikön aluetöntekijä, Liikuntaviraston lähiöliikuttaja ja järjestetään Kalliolan setlementin kursseja. Kävijöitä on ollut keskimäärin 1200 kuukaudessa, josta iltatoiminnan osuus 1/3.

### 22. Marmoritie

Marmoritien eteläpuolen rivitalot rakennettiin yhdellä kertaa 1982 ja niiden keskelle päiväkotikoti 1988. Pohjoispuolella on



edustava valikoima asuintaloja 1950-luvulta 2000-luvulle.

## 23. Liusketien hitas-kortteli

Valmistui 1987, suunnittelija Veli-Pekka Tuominen. 1980-luvun lopun rakennustyylillä oli reipas irtiotto harmaaksi koetusta 1970-lukulaisesta estetiikasta. Nousukaudella leikiteltiin väreillä ja perinteisillä muodoilla. Huomaa harjakatoilla valesavupiiput, joita vielä rakennusten päätyjen värijako korostaa. Alimmista kerroksista pääsee suoraan asuntopihoille. Yhtenäinen kolmikerroksinen osa suojaa liikennemelulta.

Hitas-järjestelmä syntyi 1978 Helsingin kaupungin halutessa tarjota asukkailleen markkinahintoja edullisempia omistusasuntoja. Hinta- ja laatusääntely jatkuu kohteen valmistumisen jälkeenkin. Järjestelmä on ollut koko historiansa ajan kovan keskustelun kohteena.

## 24. Liuskekuja 1

Valmistui 1985, suunnittelija Sakari Laitinen, rakentajana Haka. Aikakaitensa rakennustyylillä onnistunut esimerkki. Pienelle kallioidelle tontille on tarkoin sovitettu 79 asuntoa ja päiväkotia. Porrastukset keventävät rakennusmassaa ja parvekkeiden vaihteleva sijoittelu elävöittää vaikutelmaa. Lähes kantakaupunkimaisen suljettu sisäpiha on suojaisa.

## 25. Malmin hautausmaa

Vihittiin käyttöön työläishautausmaana 1894 entisellä sotaväen harjoitus- ja leiripaikalla. Vainajat kuljetettiin hautausmaalle rautateitse Malmin kautta vuoteen 1954 saakka. Pintala on nyt 65 hehtaaria, josta hautakortteleita 54 ha. Hautoja 50 000, joihin on tähän mennessä haudattu noin 200 000 vainajaa. Kappelirakennus valmistui 1923, suunnittelija Selim A. Lindqvist. Uusi krematorio valmistui 2007.

## 26. Pihlajamäentien niitty

Arvoniittyä on ylläpidetty niittämällä kaupungin toimesta 2008 alkaen. Alueella on vanhoja kulttuurikasveja, kuten lääkeyrttejä ja muutama puu jäljellä laajasta omenapuutarhasta.

## 27. Vanha tielinja

Ketokivenkaari noudattaa vuosisatoja vanhaa tielinjaa. Se haarautui nykyisen hautausmaan portin vaiheilla pohjoiseen kohti Hämeenlinnaa ja itään kohti Viipuria. Hiekkakiventien kohdalla hautausmaan aidan kupeessa on kilometritolppa, jonka Museovirasto äskettäin kunnosti Malmi-seuran aloitteesta. Näkyvissä ovat selvästi lukemat 10 ja 262.

## 28. Johtokivenpuisto

Vanhan maantien varrella on ollut asutusta pitkään. Johtokivenpuistokin on vanhaa pihapiiriä, josta jäljellä mm. syreeniä. Leikkikenttä rakennettiin 1980-luvulla. Viime vuosina kaupunki on kunnostanut puistoa ja hankkinut mm. uudet leikkivälineet.



Nro 28 Johtokivenpuisto



Nro 27 Kilometripylväs

Lähimmät korttelit on rakennettu 1983–88. Vuoden 2010 asemakaavassa on osoitettu Johtokiventien länsireunalle paikka uudelle 2–5-kerroksiselle terrassitalolle, jonka läpi kävelytie kulki ostarin suuntaan.

Johtokiventie 1:n tontilla on jyrkässä rinteessä pieni hiidenkirnu sekä toinen puoliksi haljennut kirnu.

## 29. Porraskalliot

Suurin korkeus 43 metriä meren pinnasta. Laakealla lakialueella on pieni suo, jolla viihtyvät suopursu, lakka ja rahkasammalet. Viime vuosien kuumat ja kuivat kesät ovat vieneet suuren osan kuivempien reunojen männyistä. Kalliolta löytyy valko- ja harmaaporonjäkäliä, okatorvijäkälää ja silotorvijäkälää. Harmaahapsista kalliottierasammalta on paikoin suurina mättäinä.

Lounaiselta jyrkän teeltä aukeaa yksi Helsingin hienoimmista näköaloista. Alapuolella kohisee Lahdenväylä. Luoteisreunalla on kohta, jonka näkymä Saton alueelle on ikuistettu Pihlajamäen kaupunginosaviiriin, jonka on suunnitellut Annika Leipäjoki.

Porraskallioiden vanhempi nimi oli Stallberget lähellä olleiden tsaarinajan hevostallien mukaan. Kalliosta hakattiin 1930-luvulla työttömyystöinä Helsingin kaupungille katukiviä (nupukiviä) ja jopa Tallin-



Nro 30 Aarnikanmäen hyppyrimäki on pihlajoitunut.



Nro 29 Polku laskee alas Porraskallioilta.

nan sotilasakatemian portaat. Tämän seurauksena kallio alkoi muistuttaa portaita ja sai nykyisen nimensä.

## OHEISKOhteet:

### 30. Pihlajamäen nuorisopuisto

Puiston uudistus aloitettiin 2004 kyselemällä käyttäjien toiveita kouluilla, nuorisotaloilla, skedeharrastajilta sekä tyttö- ja poikaporukoilta. Yli 200 alueen osallistui suunnitteluun. Johtopäätöksenä syntyi kolme erilaista aluetta: Tyttöjen puisto, Poikien puisto ja lähiliikuntapaikka. Kahvilarakennuksessa on toimintaa myös sateen sattuessa.

### 31. Longinoja

Vantaanjoen vesistöön kuuluva Longinoja saa alkunsa Tattari-suolta ja Suurmetsästä. Nimensä se on saanut Malmin Längin tilasta. Puron pituus on 6,5 km ja valuma-alueen koko 9 km<sup>2</sup>. Alkuperäinen taimenkanta ehti jo hävitä, mutta kunnostusten myötä 2006 alkaen Longinoja on muodostunut yhdeksi Vantaanjoen merkittävimmistä taimenen kutualueista. Longinoja

on Helsingin kaupungin päätoimiksellä kokonaisuudessaan kalastuskielossa.

Puron tällä puolella ovat viljelypalstat, joita vuokraa Save-lan palstaviljelijät ry. Myös Rapakivenkujalla on oma palstaviljelyalue.

### 32. Terrassitalo

Rakennustaiteellisesti merkittävä terrassitalo valmistui 1962,

## KIRJALLISUUTTA:

■ Riitta Astikainen ja Riitta Heiskanen ja Raija Kaikkonen (toim.): *Elämää lähiossa*. Helsingin Sanomat 1997.

■ Sirkku Laine: *Ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoitus Helsingissä*. Helsingin kaupungin rakennusvirasto 1996.

■ Elina Nummi: *Vihreät syyt. Kävelyretkiä Helsingin puistoihin*. Edita 2010.

■ Lauri Mätäs: *Päiväkirja Pihlajamäki 1962–1984*. 2007.

■ Marja Pehkonen: *Hauraita muistoja Helsingin hautausmaalta*. Helsingin kaupunginmuseo 2008.

■ Riitta Salastie (toim.): *Pihlajamäen arvot ja aatteet – suojelun viitekehystä hakemassa*. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto ja lähiöprojekti 2003.

■ Sari Saresto, Anne Salminen, Mira Vierto: *Ostari. Lähiön sydän*. Kaupunginmuseo 2004.

■ Kaarin Taipale (toim.): *Suomi rakentaa 7*. Suomen rakennustaiteen museo 1986.

■ Ulla Welin ja Aune Greggass: *Pihlajamäki – näköalalähiö*. 1994.

suunnittelija Esko Korhonen. Kaksi kaksikerroksista asuntoa on sijoitettu päällekkäin niin, että alemmalla asunnolla on oma piha ja ylempällä sisäänvedetty terassi.

## 33. Avarten julkisivuveistos

Hiekkakiventien varressa on pääosin 1980-luvulla rakennettu pienteollisuusalue. Hiekkakiventie 2:n seinässä on Kari Huhtamon teräksinen julkisivuveistos, jonka tilasi aikanaan talossa toiminut huonekaluliike Avarte. Huhtamon töissä kylmästä materiaalista syntyy humoristisia ja vereviä muotoja, joissa menneisyys ja avaruus kohtaavat.

## Viikin yliopistokampus

VIIKIN historiallinen latokartano on palvellut vuodesta 1931 lähtien yliopiston opetus- ja tutkimustilana. 1960-luvulla alkoi maa- ja metsätieteellisen tiedekunnan rakentaminen alueelle.

NYT KAMPUKSELLA toimivat sen lisäksi biotieteellinen, eläinlääketieteellinen ja farmasian tiedekunta, yliopistollinen eläinsairaala, neuvontapuutarha Gardenia, yrityshautomo Cultivator sekä pyöreä infokeskus Korona kirjastoineen. Sen kulmalla nököttää virolais-pirkkalalaisen kuvanveistäjän, professori Villu Jaanisoon 6,5-metrinen kumiveistos *Everything is possible*.

■ TOIMITTANUT Pauli Saloranta ■ VALOKUVAT Vesa Koskela  
 ■ TAITTO ESWE Suunnittelu / Sirkka Wallin  
 ■ PIHLAJAMÄKI-SEURAN TYÖRYHMÄ Aune Greggass, Aura Kivilaakso, Vesa Koskela, Sampsa Lommi, Sullo Savolainen, Päivi Seikkula ja Juha Torikka  
 ■ HANKETTA TUKEVAT Helsingin kaupungin Lähiöprojekti ja Suomen Kulttuurirahaston Uudenmaan rahasto